

KUPKA ČI VÁCHAL. NEBEZPEČNOU NENÁVIST ODHALUJE VÝSTAVA V OBLASTNÍ GALERII LIBEREC

Tisková zpráva | Liberec | 30. 9. 2021

Jak křehké jsou hranice mezi zdánlivě nevinnými předsudky vůči židovské menšině a jejím vydělováním ze společnosti, mezi domněle humornou stereotypizací a nebezpečnou nenávistí? Vizualní projevy antijudaismu a antisemitismu v českých zemích zkoumá výstava, výstižně nazvaná **Obrazy zášti, kterou Oblastní galerie Liberec zahajuje v pátek 1. října 2021.**

Temná, avšak nedílná součást našich dějin. Takové jsou projevy antijudaismu – nenávisti vůči Židům založené na náboženské odlišnosti – a antisemitismu – nenávistných obsahů postavených především na národnostním vymezování. Jejich vizuální proměny v průběhu dějin ukazuje výstava, kterou pro následující měsíce společně připravily Ústav dějin umění Akademie věd České republiky a Oblastní galerie Liberec.

Záštitu nad konáním výstavy převzali izraelská velvyslankyně Anna Azari a hejtman Libereckého kraje Martin Půta.

Chronologicky široce rozkročená výstava přináší příklady spojené se středověkými i raně novověkými náboženskými předsudky, nástupem moderního antisemitismu v 19. století s jeho fatálními důsledky ve 20. století, ale i současným nárůstem nenávistných projevů v prostředí internetových médií a sociálních sítí.

Nebezpečí protižidovské vizuality dosud zůstává palčivým problémem. „*Je velmi dobře, že současná výstava v Oblastní galerii překračuje hranice umění a dotýká se důležitých společenských otázek,*“ řekl k tomu hejtman Libereckého kraje Martin Půta. „*Během holokaustu zahynulo bezmála šest milionů Židů, a když se každý rok veřejně čtou jména těch, kterým zmařil život nacistický režim, dochází jakákoli slova. Je nutné si neustále připomínat minulost a vracet se k ní i kvůli všem zavražděným, kteří byli trestáni za svou víru. Jen tak můžeme do budoucna zabránit dalšímu případnému útlačku a bezpráví.*“

Mimořádně bohatý a prakticky zcela neznámý soubor výtvarných děl a dalšího obrazového materiálu včetně novinových a časopiseckých ilustrací umožňuje sledovat, jak se proměňoval negativní obraz židovské komunity ve vztahu k dějinám majoritní společnosti českých zemí. „*Většina z nás chodí do galerie, aby se setkala s nevšedními uměleckými předměty a ocenila krásu, harmonii či jiné pozitivní hodnoty. Na naší výstavě nic takového však nenaleznete. Artefakty, které na první pohled vypadají krásně, jsme se snažili záměrně dekonstruovat po stránce protižidovských stereotypů a dát do širšího kontextu vizuálních projevů antijudaismu a antisemitismu v českých zemích,*“ říká ředitel galerie Pavel Hlubeček.

Navštívit výstavu je však nesmírně důležité. Výstava představuje téměř 300 vizuálních děl ze sbírek více než 40 veřejných institucí a soukromých sběratelů v Česku i v zahraničí. Její autoři přitom kladli velký důraz na

originální a málo známá díla – vedle středověkých a novověkých obrazů a soch, rukopisů či starých tisků představuje výstava například časopisecké ilustrace Františka Kupky či ex libris Josefa Váchala. *„Mapování vizuálních projevů antijudaismu a antisemitismu je projektem zásadního významu. Ukazuje totiž, že procesy stereotypizace, delegitimizace, dehumanizace a vylučování některé menšiny ze společnosti představují obecný problém. Ať už jsou namířeny proti jakékoli náboženské, národnostní či sexuální minoritě, jejich základem je vždy uměle vykonstruovaný a imaginární konflikt, který může mít tragické následky,“* vysvětluje kurátorka výstavy Eva Janáčková.

Výstava je jedním z hlavních výstupů čtyřletého vědeckovýzkumného projektu v programu NAKI s názvem *Obraz nepřítele. Vizuální projevy antijudaismu a antisemitismu*, který byl na Ústavu dějin umění AV ČR řešen v letech 2018 až 2021. Podílelo se na něm celkem 10 odborných pracovníků z předních tuzemských vědeckých pracovišť, kteří zároveň tvoří autorský tým výstavy.

Poslání výstavy též podtrhuje její architektonické ztvárnění. Prostorové řešení výstavy citlivě reaguje na interpretaci tématu – z výstavních stěn fyzicky vybíhají tmavé trny a ostny, které metaforicky představují trny a ostny latentní i zjevné nenávisti. Do sálu navíc divák vchází tzv. Branou zákona, která celé výstavě dává jasný právní rámec a explicitně upozorňuje návštěvníky na definici trestných činů týkajících se hanobení národa, rasy a také podněcování k nenávisti. Působení výstavy umocňují i ukázky filmových děl a další audiovizuální prvky.

V expozici se nachází sedm edukačních návodů, jak kriticky číst protižidovsky či antisemitsky zaměřená výtvarná díla. Návštěvník má tak v každém časovém období k dispozici vodítko, jak interpretovat konkrétní artefakt. K výstavě je připraven rozmanitý doprovodný program. Vzdělávací aktivity budou určeny nejen žákům základních a středních škol, ale galerie chce pomoci zejména pedagogům s výchovnou interpretací tohoto nelehkého tématu. Široké veřejnosti pak budou určeny komentované prohlídky vedené členy autorského týmu.

Výstava potrvá do 2. ledna 2022.

Kontakt pro média: Mgr. Dagmar Fialová | M: +420 724 412 271 | E: dagmar.fialova@ogl.cz
ogl.cz | Novinky a média

Příloha:

Obrazy zášti. Vizuální projevy antijudaismu a antisemitismu v českých zemích

VÝSTAVA V PODBAZÉNOVÉ HALE OBLASTNÍ GALERIE LIBEREC

1. října 2021 – 2. ledna 2022

ogl.cz

Otevřeno denně kromě pondělí 10–17 hod., ve čtvrtky do 19 hod.

Kurátoři

Jakub Hauser, Eva Janáčková

Autorský tým

Alice Aronová, Daniel Baránek, Jan Dienstbier, Michal Frankl, Jakub Hauser, Eva Janáčková, Milan Pech,
Daniel Soukup, Blanka Soukupová, Zbyněk Tarant

3

Architekt

Tomáš Roháček

Grafik

Belavenir

Exponáty na výstavu zapůjčili:

ALAVA – Technische Universität Berlin, Biskupství litoměřické, Česká tisková kancelář, Deutsches Historisches Museum, Galerie výtvarného umění v Ostravě, Klub za historickou Polnou, Knihovna AV ČR, Krajská vědecká knihovna v Liberci, Masarykovo muzeum v Hodoníně, Městské muzeum Česká Třebová, Moravská galerie v Brně, Moravská zemská knihovna v Brně, Moravské zemské muzeum, Muzeum hlavního města Prahy, Muzeum Karlovy Vary, Muzeum Kroměřížska, Opatství Staré Brno Řádu sv. Augustina (Muzeum starobrněnského opatství), Národní filmový archiv, Národní knihovna České republiky, Národní

muzeum, Národní památkový ústav (Územní památková správa v Českých Budějovicích), Oblastní muzeum v Děčíně, Oblastní muzeum v Chomutově, Österreichische Nationalbibliothek, Památník národního písemnictví, Prácheňské muzeum v Písku, Římskokatolická farnost – děkanství Rumburk, Slezské zemské muzeum, Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Strahovská knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Terryho Ponožky, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, United States Holocaust Memorial Museum, Ústav dějin umění AV ČR, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Vědecká knihovna v Olomouci, Vojenský historický ústav Praha, Západočeská galerie v Plzni, František Bányai, István Léko, Milan Pech a Zbyněk Tarant.